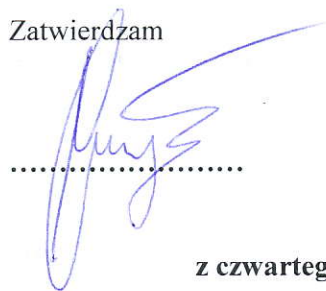

Zatwierdzam

Warszawa, 17 października 2016 r.

Protokół nr 4/2016
z czwartego posiedzenia grupy tematycznej ds. podejścia LEADER

W dniu 19 września 2016 r. w siedzibie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Warszawie odbyło się posiedzenie grupy tematycznej ds. podejścia LEADER. Zgodnie z uchwałą nr 4 Grupy Roboczej ds. KSOW z dnia 12 października 2015 r. w sprawie powołania grupy tematycznej do spraw podejścia LEADER (GTL), w posiedzeniu wzięli udział przedstawiciele: Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, jednostki centralnej KSOW, regionalnych sieci LGD, samorządów województw, oraz Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, pełniącej obowiązki sekretarza Grupy. Lista obecności uczestników posiedzenia stanowi załącznik nr 1 do protokołu.

Posiedzenie otworzył Przewodniczący GTL Pan Witold Magryś – przedstawiciel Polskiej Sieci LGD – Federacji Regionalnych Sieci LGD, który powitał gości, nowych członków grupy - Panią Dorotę Chilik – Dyrektora Departamentu Działań Delegowanych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, która zastąpiła Pana Mariusza Bednarza oraz członków GTL. Zapowiedział, że Pan Ryszard Zarudzki – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi dołączy w trakcie obrad ze względu na trwające równoległe inne spotkanie. Następnie zapytał, czy są propozycje zmian do porządku obrad. Pan Piotr Sadłocha, w kontekście konsultacji przeprowadzonych przez powołany przy GTL zespół roboczy ds. dokumentów proceduralnych, poprosił przedstawicieli ARiMR o informacje, jak w przyszłości GTL mógłby zostać włączony w proces konsultacji zmian w dokumentach wdrożeniowych dotyczących LEADERa. Przewodniczący poprosił, aby krótka informacja na ten temat została przedstawiona po głównej prezentacji ARiMR. W wyniku głosowania porządek obrad został przyjęty jednomyślnie.

Posiedzenie przebiegało według następującego porządku obrad:

1. Otwarcie spotkania, powitanie Gości. Przedstawienie i przyjęcie porządku obrad – *Witold Magryś, Przewodniczący GTL.*
2. Nowe podejście do rozwoju obszarów wiejskich - priorytety i zadania. Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność w ramach Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju - *Ryszard Zarudzki, Wiceminister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.*
3. Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich objętych LSR w ramach PROW 2014-2020 - wymogi prawne oraz wskaźnik ilości utworzonych miejsc pracy. Informacja na temat zmian w rozporządzeniu dotyczącym poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach LSR” objętego PROW 2014-2020 – *Joanna Gierulska, Z-ca Dyrektora DROW, MRiRW.*
4. Biznesplany w zakresie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej. Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa i własności intelektualnej we wnioskach składanych w LGD – *Marzena Cieślak, Zastępca Dyrektora Departamentu Działań Delegowanych, ARiMR.*
5. Doświadczenia LGD w tworzeniu miejsc pracy na obszarach wiejskich i planów oraz przyjętych w LSR rozwiązań w tym obszarze do 2023:
Tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich na przykładzie działań Stowarzyszenia Światowid - *Katarzyna Jórğa, Stowarzyszenie Światowid;*

Rola LGD w aktywizacji partycypacji społecznej i rozwoju ekonomii społecznej na przykładzie LGD Partnerstwo Ducha Gór - *Dorota Goetz, LGD Partnerstwo Ducha Gór*;
Stowarzyszenie LGD „Razem dla Radomki” animatorem rozwoju przedsiębiorczości na południu Mazowsza - *Cezary Nowek, LGD Razem dla Radomki*.

6. Wykorzystanie cech podejścia LEADER do rozwoju przedsiębiorczości w Polsce - *Ryszard Kamiński, Prezes Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich*.
7. Prezentacja projektu zmiany Planu operacyjnego KSOW na lata 2016-2017 w działaniu "Szkolenia i działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla Lokalnych Grup Działania, w tym zapewnienie pomocy technicznej w zakresie współpracy międzyterytorialnej i transnarodowej" – *Dominika Długosz-Dzierżanowska, JC KSOW, FAPA*.
8. Dyskusja plenarna i opinia GTL do projektu zmiany Planu operacyjnego KSOW na lata 2016-2017 – *Witold Magryś, Przewodniczący GTL*.
9. Projektowane zmiany w rozporządzeniu o funkcjonowaniu Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich – *Krzysztof Rodzik, Dyrektor BPT, MRiRW*.
10. Sprawy różne.
11. Podsumowanie i zakończenie posiedzenia.

W części wprowadzającej przewodniczący GTL Pan Witold Magryś - przedstawiciel Polskiej Sieci LGD zapowiedział, że wiodącym tematem spotkania będzie rozwój przedsiębiorczości lokalnej. Podkreślił, że jest to główne wyzwanie przed podejściem LEADER w bieżącej perspektywie budżetowej, bowiem ponad 50% budżetu LSR musi być alokowane na działania wspierające tworzenie lub utrzymywanie miejsc pracy. W obecnej edycji LEADERa nastąpiła wyraźna zmiana akcentów z działań pro społecznych na działania probiznesowe, co jest pochodną ogólnej reorientacji kierunków wsparcia z funduszy europejskich. Zauważył, że jest to swego rodzaju powrót LEADERa do korzeni albowiem akronim „LEADER” oznacza tworzenie powiązań/związków na rzecz rozwoju przede wszystkim gospodarczego obszarów wiejskich. Dotychczasowe doświadczenia pokazały, że przedsiębiorcy są najbardziej wymagającymi partnerami w partnerstwach międzysektorowych. Wyraził nadzieję, że oferta LEADERa w nowym okresie programowania może być dla nich szansą. Pomimo, że rozwój przedsiębiorczości nie jest kwestią zupełnie nową dla LGD, to skala działań, jakość i wyzwanie jest nieporównywalnie większa choćby porównując wskaźniki dot. utworzenia nowych miejsc pracy.

Następnie przewodniczący przedstawił wyniki swojego badania zrealizowanego wspólnie z p. Małgorzatą Surmacz, dotyczącego aktywności sektorów: prywatnego, społecznego i publicznego, w podejściu LEADER na podstawie wniosków złożonych przez LGD w latach 2009-2014 w województwie śląskim. W wyniku analizy ponad 3000 operacji w 15 LGD stwierdzono, iż sektor prywatny stanowił zaledwie ok. 9% wnioskodawców (sektor społeczny to 43% wnioskodawców, sektor publiczny to ok. 47% wnioskodawców). Uważa, że zmiana typu wnioskodawców będzie na pewno ewidentna w związku z ww. wyzwaniem postawionym przed LGD w nowym okresie programowania.

Kluczowe pozostaje pytanie: Czy gotowe na zmierzenie się z rozwojem przedsiębiorczości są LGD, samorządy województw i przedsiębiorcy? Przewodniczący zaproponował, aby na forum GTL zastanowić się, co można jeszcze zrobić w okresie najbliższych miesięcy, aby udało się wykorzystać efektywnie środki mające m.in. pobudzić przedsiębiorczość. Przestrzegął, że jeżeli nie będziemy odpowiednio przygotowani proceduralnie, nastawieni do lepszej współpracy, poprawy wizerunku podejścia LEADER możemy wiele stracić, zniechęcić wielu przedsiębiorców lokalnych, a szczególnie mocno innowacyjnych i kreatywnych, którzy rozumieją społeczną odpowiedzialność biznesu oraz co to znaczy bazowanie na tym, co lokalne. Prawdopodobnie środki w obecnym okresie programowania są ostatnimi tej skali bezzwrotnymi środkami, które mogą wygenerować trwały rozwój obszaru.

Przewodniczący podkreślił, że oprócz przedsiębiorczości dużym wyzwaniem LEADERa pozostaje wzmocnienie kapitału społecznego, bowiem, jak wynika z badań, silny kapitał społeczny to dobre warunki dla rozwoju przedsiębiorczości, to podstawa również do dobrobytu gospodarczego.

Następnie Pan Witold Magryś odniósł się do trwającej w Polsce akcji konsultacyjnej *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* - dokumentu wprowadzającego wiele zmian również dotyczących bezpośrednio obszarów wiejskich. Istotną częścią tego dokumentu jest *Pakt dla obszarów wiejskich*, w ramach którego ma powstać pakiet proponowanych zmian do Umowy Partnerstwa. Zmiany dotyczą kryteriów wyboru, algorytmu podziału środków, jak również wprowadzenia działań dedykowanych na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach programów operacyjnych. W Pakcie postuluje się koordynację wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z różnych funduszy europejskich, w tym przede wszystkim uzupełnienie interwencji europejskiego funduszu rolnego i rybnego z polityki spójności, co ma już miejsce w woj. kujawsko-pomorskim i podlaskim.

Przewodniczący dodał, że w województwie śląskim działa już pośrednia formuła RLKS, w ramach której ogłoszono 3 spośród 5 planowanych konkursów dla obszarów wiejskich objętych LSR. Rolą LGD będzie wydanie wnioskodawcy zaświadczenia o zgodności projektu z diagnozą i celami LSR. Dodał, że to jak instrument się sprawdzi zależy w dużej mierze od tego w jaki sposób będzie wykorzystany przez LGD, czy to będzie warunek dostępu proforma czy LGD użyją tego instrumentu jako filtra do selekcjonowania projektów i czy LGD udźwigną ciężar decyzji odmownych. Podkreślił, że środki te pochodzą z polityki spójności, które uzupełniają fundusze wiejskie i rybackie, co ma nie małe znaczenie w najbardziej miejskim województwie w Polsce, jakim jest śląskie.

Ad. 2.

Oddając głos Panu Ministrowi Ryszardowi Zarudzkemu, Przewodniczący GTL zapowiedział temat wystąpienia „Nowe podejście do rozwoju obszarów wiejskich - priorytety i zadania. Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność w ramach Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju”.

Na wstępie Podsekretarz Stanu Ryszard Zarudzki zwrócił uwagę, że współpraca pomiędzy samorządami województw, LGD a MRiRW nie funkcjonuje prawidłowo. W celu poprawy wzajemnej komunikacji MRiRW organizuje w dniach 1-2 grudnia 2016 r. w centralnej Polsce ogólnopolską konferencję dla 420 przedstawicieli LGD, samorządów województw, partnerów i instytucji działających w obszarze LEADERa. W założeniach programowych jest krótkie podsumowanie poprzedniego okresu programowania na lata 2007-2013, a następnie skupienie się na bieżących sprawach związanych z wdrażaniem, procedurami, komunikacją, sieciowaniem i oceną. Udział 322 przedstawicieli wszystkich LGD zostanie sfinansowany w całości ze środków alokowanych na konferencję w planie komunikacyjnym KSOW, natomiast kolejna osoba z LGD będzie mogła uczestniczyć pod warunkiem opłacenia noclegu. Poprosił członków GTL za pośrednictwem przewodniczącego GTL, o aktywne włączenie się w przygotowanie wspólnego programu konferencji.

Następnie Minister Ryszard Zarudzki zapytał, czy wprowadzona we wrześniu br. nowelizacja Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 sierpnia 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 usprawniła prace LGD? Minister zaznaczył, że dostrzega potrzebę uproszczenia procedur wdrażania działań i odbiurokratyzowania instytucji. Sygnały otrzymywane z regionów wskazują, że tworzone procedury utrudniają wdrażanie działań podejścia LEADER. Zachęcił do zgłaszania przykładów do Pani Dyrektora Joanny Gierulskiej, bowiem ważniejsze jest komunikowanie problemów otwarcie i próbowanie zmierzenia się z nimi niż koloryzowanie, że wszystko jest w porządku. Poprosił przedstawicieli samorządów województw, administracji centralnej i LGD, aby wspólnie poszukiwali dobrych rozwiązań w tym zakresie.

Następnie wiceminister Zarudcki przedstawił Panią Wandę Klepacką, Zastępcę Dyrektora Departamentu Strategii, Analiz i Rozwoju w MRiRW, odpowiedzialną za włączenie rozwoju obszarów wiejskich w Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przygotowywaną przez Ministerstwo Rozwoju. Zapowiedział, że Strategia będzie obowiązującym dokumentem dla kraju, gdy zostanie przyjęta przez Radę Ministrów po 6 października 2016r. Jest to dokument prezentujący korektę tego, co chcemy w kraju robić w kontekście jego rozwoju jako całości tj. 9 strategii sektorowych, w tym strategii zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów rybackich. Zgodnie z unijną zasadą programowania Strategia pokazuje pomysł na rozwój kraju, zaangażowanie wszystkich dostępnych funduszy nie tylko unijnych, a na poziomie całego kraju pokazuje kierunki rozwoju i źródła ich finansowania m.in. ze środków unijnych i w tej części umiejscowiony jest RLKS. Wiceminister Ryszard Zarudcki dodał, że propozycję Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wzmocnienia RLKS w Strategii przedstawi Pani Joanna Gierulska w dalszej części posiedzenia.

Następnie stwierdził, że na forum europejskim już mówi się, iż po 2020 roku na obszary wiejskie przeznaczonych będzie o 20% mniej środków. Dlatego też celem działań resortu jest efektywniejsze i ukierunkowane wykorzystanie dostępnych środków unijnych i krajowych. Pochwalił wprowadzenie metody pośredniej RLKS w województwie śląskim i zapytał, dlaczego inne województwa nie mogą zastosować tego instrumentu?

Wspomniał o dwóch konferencjach odbywających się ostatnio w Rzeszowie i Warszawie, gdzie były prezentowane elementy Strategii tj. założenia Paktu dla obszarów wiejskich. Zapowiedział, że pod koniec września br. w Gdańsku planowane jest podsumowanie konsultacji społecznych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz zachęcił do udziału w organizowanych w Polsce konsultacyjnych konferencjach regionalnych i powiatowych.

Wyjaśnił członkom GTL, że Strategia jest próbą korekty regionalnych planów operacyjnych w kierunku efektywniejszego wykorzystanie dostępnych środków na rzecz przedsiębiorczości wiejskiej. Minister podkreślił, że rolnik też jest przedsiębiorcą. Zdając sobie sprawę z obaw przedstawicieli urzędów marszałkowskich dodał, że nie chodzi o rewolucję, ale o korektę i zmiany, które nadają nową jakość i efektywniejsze wykorzystanie dostępnych środków wsparcia w regionach. Jak zaznaczył wiceminister Ryszard Zarudcki do Strategii zostanie dołączona lista projektów. Obecnie zostało złożonych ok. 220 projektów strategicznych poddanych konsultacjom społecznym, MRiRW zgłosiło do SOR 44 projekty. Założeniem jest, aby Ministerstwo Rozwoju połączyło tematycznie projekty zebrane z różnych resortów lub instytucji w jeden pakiet, czyli ostatecznie ich liczba zostanie zmniejszona. Minister poprosił regionalne sieci LGD o informacje zwrotną w kwestii poparcia propozycji projektów resortu rolnictwa, dotyczącej instrumentu zarządzania rozwojem lokalnym kierowanym przez społeczność.

Pan Tomasz Piłat, przedstawiciel sieci regionalnej LGD woj. warmińsko-mazurskiego oraz przedstawiciel Komitetu Monitorującego RPO, zwrócił uwagę na sytuację w swoim regionie gdzie pomimo poparcia wszystkich gmin nie udało się wywalczyć RLKS, bowiem najpierw nie było zrozumienia dla RLKS, zaś potem nie było zainteresowania tematem ze strony departamentu odpowiedzialnego za wdrażanie RPO w Urzędzie Marszałkowskim woj. warmińsko-mazurskiego.

Następnie głos zabrała Pani Wanda Klepacka, Z-ca Dyrektora Departamentu Strategii, Analiz i Rozwoju, która zaprezentowała nowe podejście do rozwoju obszarów wiejskich prezentowane w projekcie Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Wyjaśniła, że obecnie średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju przekształca się w Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Z punktu widzenia MRiRW oznacza to również aktualizację Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020. Aby wykorzystać zarówno Pakt dla obszarów wiejskich, jak i okoliczność aktualizacji obecnej strategii, resort zamierza połączyć oba dokumenty – albo Pakt

będzie załącznikiem projektowym do Strategii, albo będzie integralną częścią Strategii, dzięki czemu mógłby mieć umocowanie prawne w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Następnie Dyrektor Wanda Klepacka przeszła do omówienia zakresu *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* (SOR). W celu II - *Rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony* jest kilka kierunków interwencji odnoszących się do obszarów wiejskich takie jak: rozwój obszarów wiejskich - wsparcie horyzontalne, rozwój obszarów wiejskich w oparciu o endogeniczne potencjały, rozwój Polski Wschodniej, obszary zmarginalizowane. Zwróciła uwagę w szczególności na mapkę wyznaczonych obszarów zmarginalizowanych, które mogą być jeszcze skorygowane. Cel III mówi natomiast o zmianie wydatkowania środków publicznych zarówno krajowych jak i unijnych, w kierunku zwiększenia efektywności tych środków. W opisie SOR znalazły się krytyczne informacje dotyczące wdrażania funduszy. Wiele instytucji wydatkowało środki na inwestycje, które przynosiły bardzo ograniczony wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru, bądź generowały znaczne koszty obsługi dla mieszkańców. Realizowane były inwestycje bez powiązania z sytuacją społeczno-gospodarczą i zapewnienia komplementarności pomiędzy różnymi typami działań i funduszy. Cała narracja tego dokumentu wskazuje na dotychczasowe niespójności między działaniami funduszy. Ponadto planuje się utworzenie Podkomitetu ds. Rozwoju Obszarów Wiejskich, który będzie miejscem weryfikowania projektów planowanych w ramach Paktu, monitorowania przebiegu jego realizacji na poziomie działań krajowych i na poziomie regionów.

Pani Wanda Klepacka dodała, że oprócz instrumentu RLKS w formule pośredniej w SOR jest również szereg innych propozycji zmian w dotychczasowym sposobie zarządzania rozwojem lokalnym. Są działania przewidziane dla samorządów gminnych i powiatowych w zakresie doradztwa i lepszego komunikowania na poziomie gmina - powiat. Zmiany dotyczą m.in. funduszu sołeckiego. Budowanie kapitału społecznego może być tworzone w oparciu o fundusz sołecki. Budżet partycypacyjny może być w większym stopniu niż dotychczas wykorzystywany, a współpraca z LGD wydaje się nieodzowna. Jak podkreśliła Dyrektor Wanda Klepacka, aby proponowane zapisy pozostały w SOR odpowiednio akcentowane potrzebne jest poparcie i wzmocnienie. Zachęciła członków GTL do zapoznania się z dokumentem i zgłaszania uwag w ramach trwających konsultacji społecznych *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* dostępnej na portalu Ministerstwa Rozwoju. W szczególności podkreśliła znaczenie projektów i działań dotyczących narzędzi wdrażania ZPR i RLKS, budowy instytucji zaangażowanych w zarządzanie rozwojem oraz części dotyczącej strategii rozwoju lokalnego w kontekście ich wpisania w podejście LEADER.

Wiceminister Ryszard Zarudski zwrócił się z prośbą do członków GTL o aktywność i wsparcie, aby nie stracić szansy na zafunkcjonowanie lokalnych grup działania w projektowanym systemie. Resortowi zależy na wzmocnieniu LEADERa, RLKS, wykorzystaniu maksymalnie tego co już jest, co zostało zrobione aby marka LEADER była rozpoznawalna w Polsce. Podkreślił wagę nowego podejścia w zarządzaniu polegającego na współpracy, komunikacji i budowaniu wzajemnego zaufania.

W dalszej części prezentacji Pani Wanda Klepacka stwierdziła, że dla kierunku interwencji *Aktywizacja obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją* przewidziano nowy mechanizm wdrażania środków publicznych w formule Zintegrowanego Programu Rozwoju (ZPR). Jest to nowa koncepcja na realizację działań prorozwojowych o zasięgu lokalnym lub ponadlokalnym, która nie niesie ze sobą odrębnej puli środków finansowych. Źródeł finansowania należy szukać m.in. w zmianie kryteriów wyboru projektów w ramach istniejących instrumentów wsparcia, głównie RPO, odwołaniu do Janosikowego czy do kapitału prywatnego. Część zmian proponowanych w SOR ma być przygotowana na ograniczone środki unijne na obszary wiejskie i płynne wejście w nowy okres po 2020 roku.

Przewodniczący Witold Magryś zwrócił uwagę uczestnikom posiedzenia na mechanizm ZPR, który w jego opinii powstał bez uwzględnienia dotychczasowego dorobku RLKS, czy też istniejących partnerstw i należałoby obecnie połączyć oraz uwzględnić to, co zostało już zrobione w tym zakresie.

Następnie Pani Joanna Gierulska, Zastępca Dyrektora Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich MRiRW przedstawiła proponowany przez MRiRW projekt strategiczny o RLKS w SOR. Jest to projekt pilotażowy dotyczący wykorzystania w szerszym stopniu formuły bezpośredniej RLKS. Przyznała przewodniczącemu rację, że należy połączyć projekt ZPR z istniejącą siecią LGD i diagnozami ich LSRów, aby uniknąć konkurencyjności instrumentów. Stwierdziła, że sytuacja nie jest zbyt sprzyjająca, bowiem departamenty z pionu RPO w samorządach mają mało pozytywną opinię o RLKS. Dlatego tak ważne jest, żeby sygnał dotyczący rozwijania RLKS poszedł z Ministerstwa Rozwoju za pośrednictwem LGD, o co zwróciła się do zebranych. Bez wsparcia ze strony LGD obecna sytuacja dostępnych instrumentów na obszarach wiejskich nie zmieni się – w dwóch województwach kujawsko-pomorskim i podlaskim jest RLKS, w woj. śląskim zastosowano metodę pośrednią RLKS a w dwóch województwach wielkopolskim i pomorskim są tylko pewne elementy tej metody pośredniej. MRiRW przyjęło założenie, że RLKS jest metodą rozwoju obszaru.

Pan Tomasz Paluch z regionalnej sieci LGD w woj. opolskim, w kontekście propozycji LGD jako instytucji uczestniczącej w procesie wyboru projektów w ramach RPO, zapytał, czy są wskazania w ramach jakich działań RPO miałyby być te kryteria wyboru i kto decydowałby o tym. Pani Joanna Gierulska odpowiedziała, że oczekują na uwagi również w tych kwestiach. Dodała, że część województw ma już koperty środków, które są przewidziane na instrumenty, w tym m.in. na LGD, ale może udałoby się wykroić z tego środki na LGD jako dedykowana alokacja.

Minister Ryszard Zarudki podsumował, że SOR będzie ukierunkowywać (korygować) wydawanie środków unijnych na najbliższe cztery lata. Wyraził nadzieję, że prezentując propozycje resortu udało się zarazić członków GTL energią LEADERa, ale oczekuje większego zaangażowania oddolnego. Z drugiej strony wyraził zaniepokojenie kontestowaniem przez samorządy 5% budżetu na podejście LEADER. Skoro z SW docierają głosy, że Leader to balast, to przeszkoda w dystrybucji środków to po co w SW wdrażanie tego działania. Gdyby nie udało się rozwiązać kwestii dobrej obustronnej współpracy pomiędzy LGD i samorządami, czemu IZ uważnie się przygląda to rozważana jest możliwość wyłączenia spod nadzoru samorządów województw zadań delegowanych w PROW na lata 2014-2020.

Pani Dorota Chilik, Dyrektor Departamentu Działań Delegowanych ARiMR zdaje sobie sprawę z problemu jakim jest przepływ informacji do potencjalnych beneficjentów. Zaproponowała wykorzystanie Cechów Rzemiosł Różnych, struktury funkcjonującej w całej Polsce i skupiającej szkoły zawodowe, mistrzów przedsiębiorczości lokalnej. Prowadzą one szkolenia mające na celu wzmocnienie tradycyjnych zawodów, a że są finansowane z Powiatowych Urzędów Pracy, to nie mają instrumentów wspierających zakładanie własnej działalności gospodarczej i w związku z tym nie zapobiegają emigracji przeszkolonych osób.

Pani Wanda Klepacka przyznała, że być może jest to dobra propozycja w ramach konsultacji społecznych SOR czyli podobnie jak ZPR mają tworzyć wiązki działań tak samo można połączyć działania w zakresie szkoleń i przedsiębiorczości. Gwarancją efektywnego wydatkowania środków na szkolenie powinno być powiązanie środków z założeniem własnej działalności gospodarczej.

Konkludując Przewodniczący GTL stwierdził, że kluczowa jest rola promocji i dbania o wizerunek LEADERa ze środków KSOW.

Ad. 3. W kolejnym punkcie porządku obrad Pani Joanna Gierulska, Zastępca Dyrektora Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich MRiRW podsumowała kwestie związane z przedsiębiorczością zawarte

w dokumentach programowych oraz rozporządzeniach oraz omówiła wskaźniki ilości utworzonych miejsc pracy na podstawie zebranych danych ze wszystkich LSR na lata 2014-2020. W ramach podejmowania działalności gospodarczej zgłoszenie do ZUS może być potraktowane jako samozatrudnienie, czyli jako miejsce pracy. Jeśli chodzi o ryczałtowe rozliczanie biznesplanów to Komisja Europejska widząc obecne nie najlepsze rozwiązania szykuje zmiany w tym obszarze. Docelowo KE planuje, aby każdy biznesplan stanowił podstawę do wyliczenia ryczałtu.

Pan Marcin Świerczyński reprezentujący sieć SILESIAN LEADER NETWORK zapytał o dobrowolne składki ZUS – co jest w przypadku pracowników służb mundurowych, którzy nie odprowadzają tych składek?

Pani Katarzyna Zapora z DROW MRiRW wyjaśniła, że jeśli pracownicy służb mundurowych dobrowolnie opłacają składki, to nie muszą tworzyć dodatkowego miejsca pracy. Natomiast jeśli wnioskodawca ma umowę o pracę, to ZUS jest odprowadzany przez pracodawcę i z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej nie musi dodatkowo odprowadzać składek.

Pani Marzena Cieślak Zastępca Dyrektora Departamentu Działań Delegowanych ARiMR dodała, że każdy wnioskodawca powinien samodzielnie sprawdzić w ZUS czy może zapłacić składki dobrowolnie.

Pan Robert Krysztofiak z UM Woj. Wielkopolskiego zapytał o rozliczanie premii przy operacjach dotyczących podejmowania działalności gospodarczej, czy przy rozliczaniu drugiej transzy faktury będą weryfikowane i czy muszą być opłacone w momencie składania wniosku o płatność? Najważniejsze jest potwierdzenie, że biznesplan został zrealizowany. Z drugiej strony kluczowe jest, czy posiada tytuł prawny do wykonanego zadania w ramach biznesplanu.

Pan Tomasz Piłat z regionalnej sieci LGD woj. warmińsko-mazurskiego zapytał, czy będą wymagane specjalne zezwolenia lub pozwolenia na prowadzenie różnych prac zawodowych np. praca na rusztowaniach (potrzebne jest oświadczenie dotyczące ukończenia szkolenia pracy na wysokości)? Kto to będzie weryfikował i na podstawie czego bo różne zawody wymagają różnych pozwoleń. Kolejne pytanie dotyczyło możliwości przeznaczania całego ryczałtu na najem?

Dyrektor Marzena Cieślak poinformowała, że ARiMR tworzy listę odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania i udostępni je na stronie internetowej ARiMR. Jednocześnie podkreśliła, iż co do zasady pomoc jest przyznawana m.in. na podjęcie działalności gospodarczej, tj. na zakup „narzędzi”, które pozwolą prowadzić działalność, a nie na koszty związane z bieżącym funkcjonowaniem firmy. Dlatego też najem pomieszczenia do prowadzenia działalności gospodarczej nie jest kosztem związanym z zakupem „narzędzi” a kosztem bieżącej działalności. Zakres kosztów kwalifikowalnych określony w rozporządzeniu odnosi się do wszystkich możliwych zakresów wsparcia, zarówno projektów inwestycyjnych jak i nie inwestycyjnych. Ocena kwalifikowalności kosztów wiąże się nie tylko ze sprawdzeniem czy dany koszt występuje na liście kosztów kwalifikowalnych, ale przede wszystkim czy jest uzasadniony zakresem operacji, niezbędny do osiągnięcia jej celu oraz racjonalny.

Pani Marta Marciniak z UM Woj. Łódzkiego zapytała, czy termin trzech miesięcy na dostarczenie dokumentów potwierdzających potrzebę realizacji operacji np. na terenie NATURA 2000 może zostać przekroczony? Dyrektor Marzena Cieślak wyjaśniła, że zgodnie z obowiązującymi przepisami w ramach poddziałania 19.2 - uzyskanie decyzji środowiskowych, czy też decyzji o pozwoleniu na budowę musi być dokonane w momencie przygotowywania projektu, aby uniknąć sytuacji, że jest za mało czasu na zorganizowanie potrzebnych dokumentów na późniejszym etapie (wezwanie do usunięcia braków w ramach kontroli administracyjnej wniosków o przyznanie pomocy).

Pani Mirosława Mochocka ze Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego zapytała, czy jeśli potencjalny beneficjent nie ma informacji, że dostanie wsparcie, a z drugiej strony nie jest w stanie zrealizować operacji bez wsparcia, to ma wydatkować środki związane z przygotowaniem projektu do

realizacji tj. z projektem budowlanym i kosztorysem oraz uzyskaniem pozwolenia na budowę? Ponadto poinformowała, że podczas spotkań samorządu z LGD zwracano uwagę na obszerność instrukcji do wniosku o przyznanie pomocy i padło pytanie jak beneficjent ma to objąć? Trzecie pytanie dotyczyło kwestii ile uwag w wyniku konsultacji wpłynęło od województw, które spowodowały rozbudowanie dokumentów, czy zmianę instrukcji czy dokumentów aplikacyjnych w takim kierunku, że beneficjenci nie mogą sobie poradzić z dokumentacją?

Pani Joanna Gierulska wyjaśniła, że dla wszystkich działań PROW na lata 2014-2020 dokumenty np. pozwolenie na budowę wymagane są na etapie przyznania pomocy i z doświadczenia z poprzedniego okresu programowania wydaje się, że jest to najlepsze rozwiązanie.

Pani Dorota Stanek z regionalnej sieci LGD woj. kujawsko-pomorskiego odniosła się do kompletności dokumentacji przedsiębiorcy, który ubiega się o wsparcie. Przede wszystkim wnioskodawca powinien wiedzieć co chce zrealizować. Z rozeznania przeprowadzonego podczas spotkań informacyjnych z mieszkańcami i potencjalnymi wnioskodawcami wynika, że zainteresowanie działaniami dotyczącymi rozwoju przedsiębiorczości w LEADER jest bardzo duże i należy spodziewać się wielu aplikacji przy ograniczonych środkach. Dlatego też dobra selekcja kompletnie przygotowanych wniosków na etapie przyznania pomocy jest w stanie zapewnić, że przedsiębiorca poradzi sobie z realizacją operacji i osiągnie cel.

Pani Dorota Chilik dodała, że jeżeli potencjalny przedsiębiorca ma przemyślane projekty oraz zebrane dodatkowe wymagane zaświadczenia to taki wnioskodawca powinien mieć pierwszeństwo na wybór. Pani Marzena Cieślak przyznała, że wnioskodawcy narzekają na liczbę załączanych do wniosku dokumentów (która wynika z konieczności weryfikacji szczegółowych kryteriów dostępu do wsparcia), a z drugiej jednak strony wyrażają zadowolenie ze szczegółowości zapisów w instrukcjach. Rozporządzenie dotyczące działania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW na lata 2014-2020 jest wielowątkowe, bardzo obszerne i zawiera wiele kryteriów dostępu, co musi mieć odzwierciedlenie w dokumentacji aplikacyjnej, stąd jej obszerność.

Pani Dorota Goetz z regionalnej sieci LGD woj. dolnośląskiego stwierdziła, że podczas spotkań organizowanych dla potencjalnych beneficjentów nie zarejestrowali żadnej krytycznej uwagi odnośnie obszerności instrukcji do wniosku, a wręcz przyznawali, że jest bardziej pomocna.

Pan Piotr Łukasik z UM Woj. Mazowieckiego zwrócił uwagę na fakt, że pomimo iż każdy chciałby znaleźć rozwiązanie konkretnych problemów to nigdy wszystkich sytuacji się nie ureguluje. Ponadto przyznał, że nie sposób rozpatrywać wniosków z różnych zakresów opierając się tylko na przepisach o PROW. Przy ocenie wniosku trzeba mieć znacznie szerszą wiedzę. Dużo zależy od instytucji wdrażającej. W związku z powyższym zastanawia się, czy jest jakaś alternatywa, jeżeli nie samorządy województw będą wdrażać podejście LEADER, to jaka inna instytucja jest w stanie się tym zająć? Dodał również, iż cieszy się, że na GTL poruszana jest kwestia pozwoleń, które muszą być załączone przez przedsiębiorców do wniosku o przyznanie pomocy choć uważa, że zbyt późno. W opinii Pana Łukasika jeżeli przedsiębiorca uzyskał wszelkie dokumenty pozwalające na rozpoczęcie inwestycji i poniósł koszty z tym związane to i tak ją zrealizuje niezależnie od tego czy pomoc otrzyma czy nie. Spełnienie kryteriów dostępu może budzić wątpliwości.

Pani Justyna Durzyńska z UM Woj. Pomorskiego podzieliła się ogólną refleksją na temat biurokratyzowania systemu zadając pytanie gdzie szukać rozwiązania problemu? W poprzednim okresie programowania SW pracowały indywidualnie nad każdym projektem, informując beneficjentów o wymaganych dokumentach do wniosków. Efekty są widoczne w co najmniej przyzwoitej jeśli nie bardzo dobrej absorpcji środków w ramach działań wdrażanych przez samorządy. Zaznaczyła, że samorządom zależy, aby jak najlepiej przygotować beneficjenta do realizacji operacji,

aby zapewnić przedsiębiorcom bezpieczny koniec realizacji przedsięwzięcia, przedstawienie wszystkich wymaganych zaświadczeń czy pozwoleń niezbędnych do uzyskania pomocy.

Następnie Pani Joanna Gierulska kontynuowała swoją prezentację. W związku z tym, że są instrumenty zarówno dla rozpoczynających działalność jak i dla prowadzących działalność, biorąc pod uwagę sezonowość prac na wsi, pojawiła się nowa propozycja, aby przedsiębiorca musiał prowadzić działalność przez 365 dni w ciągu 3 lat. Z analizy LSRów wynika, że planowanych jest utworzenie 10 823 miejsc pracy, co przekracza wskaźnik zakładany w PROW na lata 2014-2020. Różnica wynika z faktu, że MRiRW liczyło po maksymalnej kwocie pomocy a stawki na utworzenie jednego miejsca pracy w poszczególnych LSRach są bardzo zróżnicowane, w przedziale 50-90 tys. złotych. Wydaje się, że bardziej ambitne, jeśli chodzi o liczbę utworzenia miejsc pracy są mniejsze LSRy. Na zakończenie poprosiła o zamieszczenie na portalu ARiMR listy pytań z odpowiedziami w zakresie dokumentacji aplikacyjnej.

Przewodniczący podziękował Departamentowi Rozwoju Obszarów Wiejskich za zabranie danych na temat przedsiębiorczości w LSRach.

Ad 4 Pani Marzena Cieślak Zastępca Dyrektora Departamentu Działań Delegowanych ARiMR na wstępie podziękowała samorządom województw za pomoc w organizacji spotkań i warsztatów w zakresie oceny biznesplanów. Zapowiedziała, że na przełomie roku, jak LGD przekażą pierwsze wnioski do samorządów województw ARiMR planuje spotkać się z pracownikami, którzy odpowiadają za weryfikację ekonomiczno-techniczną wniosku, żeby w formie warsztatów omówić sposób podejścia do oceny ekonomicznego uzasadnienia operacji. Następnie omówiła elementy biznesplanu w zakresie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej. Przypomniała, że biznesplany sporządza się na wzorach określonych przez ARiMR, udostępnionych przez samorządy województw. Są dwie wersje biznesplanów (dla podmiotów podejmujących oraz rozwijających działalność gospodarczą), ale jest to jeden wzór dokumentu. Biznesplan został oparty na rozwiązaniach funkcjonujących w poprzednich okresach programowania w ramach PROW, czy w ramach RPO.

Następnie przedstawiła zagadnienia dotyczące ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa i własności intelektualnej we wnioskach składanych w LGD. Na LGD nałożony został obowiązek uwzględnienia kwestii złożenia deklaracji bezstronności. Z innych przepisów wynika konieczność zachowania poufności danych dotycząca informacji, które mogłyby przynieść szkodę wnioskodawcy. Oświadczenie o poufności powinny podpisać osoby bezpośrednio uczestniczące w ocenie wniosku, natomiast osoby, które zagląдают do wniosku, powinny wypełnić deklarację poufności. Podkreśliła, że dobrą praktyką byłoby przekazanie wszystkim LGD, że trzeba zabezpieczyć przedsiębiorców, którzy mają prawo wystąpić na drodze sądowej za ujawnienie informacji z wniosku. Na zakończenie swojej prezentacji zwróciła uwagę na fakt, że postępowanie z przechowywaniem dokumentów prawnego zabezpieczenia typu weksle powinno odbywać się według odpowiednich standardów i wymogów.

Pani Agnieszka Brodowska z regionalnej sieci LGD woj. zachodniopomorskiego zapytała czy kosztami kwalifikowalnymi może być koszt dalszej budowy w przypadku, kiedy np. wnioskodawca ma już postawione fundamenty i na kontynuację budowy zamierza otrzymać wsparcie.

Pani Marzena Cieślak wyjaśniła, że dokończenie budowy jest również budową. Planowane do poniesienia koszty w ramach operacji powinny objąć tylko te elementy, które będą realizowane po zawarciu umowy o przyznanie pomocy. Biznesplan powinien pokazać całość projektu, natomiast Zestawienie rzeczowo-finansowe operacji obejmuje jedynie koszty ponoszone w związku z jej realizacją. Jednocześnie dla wszystkich operacji będzie dokonany pomiaru efektu deadweight.

Ad. 5 W punkcie piątym posiedzenia przedstawiciele lokalnych grup działania podzielili się doświadczeniami swoich LGD w tworzeniu miejsc pracy na obszarach wiejskich i planów oraz przyjętych w LSR rozwiązań w tym obszarze do 2023 roku.

Jako pierwsza głos zabrała Pani Katarzyna Jórka, Prezes Stowarzyszenia Światowid z woj. wielkopolskiego, która przyznała, że nie ma dobrego modelu na rozwój przedsiębiorczości w Polsce i dobrze, że pokazujemy bardzo różne przykłady, praktyki, które mogą zainspirować innych. Stowarzyszenie Światowid wyszło z założenia, że LEADER miał być maszyną rozwojową do tego żeby rozwijać gospodarczo i społecznie potencjał. Była to inicjatywa przedsiębiorców, bowiem od początku założenia LGD przedsiębiorcy byli aktywni w Zarządzie. Jako przykład podała utworzenie inkubatora przetwórstwa w 2015 r. Podkreśliła znaczenie dobrej współpracy SANEPIDu przy korzystaniu z inkubatora kuchennego. Odniosła się do planów utworzenia kilkudziesięciu inkubatorów kuchennych w Polsce w nowym okresie programowania, zwracając uwagę na to, jak ważna jest współpraca przy tworzeniu ogólnopolskiej marki produktów lokalnych wytwarzanych w inkubatorach. Wiadomo, że wyprodukowanie super produktów nie jest problemem, ale już ich sprzedaż jest sztuką. Brak wspólnych rynków zbytu powoduje dużą konkurencyjność cenową. Przewodniczący pogratulował sukcesu i dodał, że nie ma innej grupy, która by na taką skalę prowadziła działalność gospodarczą w kraju.

W kolejnej prezentacji Pani Dorota Goetz, Prezes LGD Partnerstwo Ducha Gór z woj. dolnośląskiego, podkreśliła specyfikę regionu, polegającą na zróżnicowaniu terenu i ludzi mieszkających na obszarze LGD, jako elementy wpływające na kierunek rozwoju przedsiębiorczości. Przyznała, że tak duże zróżnicowanie jest motywacją do działania. Założeniem LGD było zrównoważenie rozwoju obszaru bardzo zróżnicowanego i skupienie się na wspieraniu tych mieszkańców, którzy są w gorszej sytuacji, aby zajmowali się produktami lokalnymi zarówno rzemieślniczymi jak i produkcją żywności. Równolegle działalność podjęli też mali, prężni producenci, którzy szybko zrozumieli trend i mechanizm rynku i dzięki temu tworzą wysokiej jakości flagowe produkty serwowane podczas międzynarodowych imprez. Wyzwaniem było: jak zmotywować tych, którzy działają i potrafią, aby podzielili się wiedzą, umiejętnościami a czasami też środkami finansowymi ze słabszymi drobnymi przedsiębiorcami. Przyczyny podjęcia realizacji całego systemu działań w poprzednim okresie programowania przez LGD należy szukać w problemie z tożsamością na tzw. Ziemiach Odzyskanych, co wpływa bardzo poważnie na procesy społeczne i gospodarcze – od patologii do braku jakiegokolwiek współpracy. Kolejne elementy to bardzo mała liczba podmiotów produkujących oraz brak w regionie specyficznego produktu lokalnego. Dlatego też LGD zajęło się tworzeniem od podstaw produktów lokalnych, w tym bardzo niszowych produktów żywnościowych we współpracy z mieszkańcami. Pozwoliło to na wykreowaniu karkonoskiej marki lokalnej. Obecnie sami producenci przyznają markę na podstawie partycypacyjnie ustalonych kryteriów. Podsumowując Pani Dorota Goetz stwierdziła, że model rozwoju przedsiębiorczości jaki wykorzystano LGD Partnerstwo Ducha Gór jest oparty na indywidualnych przedsiębiorcach.

Pan Ryszard Kamiński, Prezes Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, odnosząc się do wypowiedzi Pani Doroty Goetz, dodał, że stwierdzenie zamiast pójść w inkubatory poszliśmy w indywidualnych producentów nie jest w sprzeczności, bowiem tworzymy inkubatory, żeby wesprzeć indywidualnych producentów.

Jako ostatni przedstawiciel LGD zabrał głos Pan Cezary Nowek, Prezes Stowarzyszenia LGD Razem dla Radomki z woj. mazowieckiego, który na wstępie przyznał, że sam jest przedsiębiorcą. LGD podeszło do rozwijania przedsiębiorczości w taki sposób, że Lokalna Strategia Rozwoju to jedno a biznes to drugi filar i powstały dwie strategie: Strategia Rozwoju Produktu Turystycznego i Strategia Rozwoju Przedsiębiorczości. LGD przyjęło motto „spełniać wymagania z zyskiem”. Gdzie ważna jest

wartość dodana w każdym działaniu LGD? Ważne jest kształtowanie postaw przedsiębiorczości od szkoły gimnazjalnej. Jako przykład takiego podejścia LGD powołało szkolne kluby przedsiębiorczości, w których edukowano młodzież metodą rozwiązywania innowacyjnych zadań. Wspomniał również o budowie silnych marek mikro i małych przedsiębiorstw w regionie w celu zaistnienia na rynku. Utworzono multimedialne centrum edukacji lokalnej, gdzie prowadzone są szkolenia dla ngo i przedsiębiorców. To, co wyróżnia LGD Razem dla Radomki to produkcja papryki w 2200 gospodarstwach, stanowiąca 80% produkcji kraju. Najpierw udało się zarejestrować paprykę przytycką na liście produktów tradycyjnych. Następnie utworzono partnerstwo Paprykowy Szlak na obszarze trzech powiatów, którego zadaniem jest wspieranie producentów papryki oraz wystąpienie o chronione oznaczenie geograficzne w UE w perspektywie 2018 roku. W 2017 roku LGD planuje utworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego w oparciu o warzywnictwo. Na zakończenie swojego wystąpienia zaprosił LGD do współpracy w tym obszarze.

Ad. 7 W siódmym punkcie porządku obrad Pani Dominika Długosz-Dzierżanowska, przedstawiciel Jednostki Centralnej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, omówiła planowane zmiany w Planie operacyjnym KSOW na lata 2016-2017 w działaniu "Szkolenia i działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla Lokalnych Grup Działania, w tym zapewnienie pomocy technicznej w zakresie współpracy międzyterytorialnej i transnarodowej". Następnie poprosiła Panią Joannę Gierulską o uzupełnienie i wyjaśnienie modyfikowanej operacji zgłoszonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi pn. Rozwijanie kompetencji i sieci kontaktów lokalnych grup działania dla zapewnienia prawidłowej realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w latach 2014-2020. Pani Gierulska wyjaśniła, że pierwotna konstrukcja operacji została podzielona na trzy komponenty. Przede wszystkim należało się skupić na szkoleniach w trzech modułach warsztatowych w zakresie oceny formalnej wniosków, ze szczególnym naciskiem na weryfikacje biznesplanów i dokumentacji technicznej projektów inwestycyjnych, w zakresie zasad przeprowadzania monitoringu i ewaluacji oraz w zakresie prowadzenia doradztwa dla wnioskodawców i skutecznej komunikacji ze społecznością lokalną. Kwota 480 tys. zł zostanie przeznaczona na ww. szkolenia dla 290 przedstawicieli LGD. Pozostała część kwoty operacji zostanie wykorzystana na projekty współpracy oraz na wsparcie organizacyjne spotkań LGD z Polski i innych państw członkowskich UE dotyczących wymiany doświadczeń z wdrażania instrumentu RLKS.

Ad. 8 Następnie Przewodniczący GTL zapytał członków czy akceptują wprowadzone zmiany w operacjach wskazanych w procedowanej uchwale *Nr 3 w sprawie zaopiniowania projektu zmiany Planu operacyjnego KSOW na lata 2016-2017 dla działania „Szkolenia i działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla Lokalnych Grup Działania, w tym zapewnienie pomocy technicznej w zakresie współpracy międzyterytorialnej i transnarodowej”* (w brzmieniu stanowiącym załącznik nr 2 do protokołu). W uchwale przyjęto zapis, że GTL rekomenduje uzupełnienie opisu operacji zgłoszonej przez MRiRW w części Planu operacyjnego jednostki centralnej i Instytucji Zarządzającej na lata 2016-2017. Wobec braku uwag przeprowadzono głosowanie, w którym wzięły udział 22 osoby uprawnione. Uchwała została przyjęta jednomyślnie.

Ad 6 W kolejnym punkcie porządku obrad Pan Ryszard Kamiński, Prezes Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich przedstawił temat wykorzystania cech podejścia LEADER do rozwoju przedsiębiorczości w Polsce. Na wstępie swojej prezentacji zwrócił się do obecnych z pytaniem: dokąd zmierzają lokalne grupy działania i podejście LEADER w Polsce? Wielu samorządowców, polityków, przedsiębiorców postrzega LEADERa jako skomplikowane urządzenie do wydawania środków unijnych.

Jak spojrzymy na to co jest zapisane w wybranych LSRach to cechy LEADER są często zapominane, pomimo stosowania ich poprzez procedury. W zakresie przedsiębiorczości w LSR nie zawsze można wyczytać innowacyjne podejście, nie zawsze można wyczytać wartość dodaną LEADERa jako mechanizmu który ma dać coś więcej niż normalne mechanizmy wdrażania funduszy unijnych na obszarach wiejskich, natomiast w wielu miejscach LSR są zapisy jak będą rozdzielane środki. Musimy zadać pytanie: dlaczego akurat tych kilku przedsiębiorców dostanie wsparcie skoro na obszarze działania LGD zarejestrowanych jest tysiące podmiotów i czy nie zaburzymy konkurencji dając jednemu a nie drugiemu kierując się kryteriami zorientowanymi na wskaźnik tworzenia miejsc pracy. Jeśli LGD nie stworzą kryteriów dla przedsiębiorców, aby pokazać, że konkurencja nie jest zaburzona a kierunek, w jakim idzie LGD jest określony, to nie będzie wartości dodanej z pracy LGD. Pomimo wielu pozytywnych przykładów prezentowanych przez LGD Pan Ryszard Kamiński obawia się, że lokalnym grupom działania nie uda się odejść od wizerunku instytucji wdrażających lub „skrzynki podawczej na granty” w obecnym okresie programowania.

Według wytycznych dla podmiotów lokalnych dotyczących RLKS z 2014 roku prawo LGD do zajmowania się przedsiębiorczością wynika z tego, że LGD zamierzają się zająć grupami szczególnie wymagającymi, zagrożonymi wykluczeniem, które nie mają dostępu do przedsiębiorczości, gdyż są za słabe i nie stać ich na to. Większość usług wsparcia nie jest dostosowanych do młodych przedsiębiorców czy kobiet, natomiast istnieje ogromny potencjał dla rozpoczynających działalność gospodarczą. Wydaje się, że Polska stworzyła na poziomie programowym odpowiednie instrumenty i zastosowała się do wniosków z raportu Europejskiego Trybunału Obrachunkowego. Kreatorem wartości dodanej są LGD a rolą instytucji zarządzających miało być wsparcie i doradzenie. Jednak w opinii wielu potencjalnych przedsiębiorców LGD są tylko dodatkowym szczeblem administracyjnym a ich funkcje są często powielane przez administracje na poziomie regionalnym i krajowym. W PROW na lata 2014-2020 LGD powinny wspierać tych, którzy mają trudniej, a nie tylko wydać środki. Przy założeniu, że 50% budżetu LSR przeznaczone jest na tworzenie lub utrzymanie miejsc pracy to jest pytanie czy jest to bardziej ograniczenie czy inspiracja do zrobienia czegoś.

Pan Ryszard Kamiński zwrócił szczególną uwagę na cechy LEADERa i wspieranie specyficznego rodzaju przedsiębiorczości. Dysponując unikalnymi środkami w okresie programowania 2014-2020 według Pana Kamińskiego nie wykorzystano w LSR do końca tego, że ogromna rzesza przedsiębiorców będzie chciała otrzymać wsparcie, bo są to najlepsze dostępne środki w PROW. Zapisy w LSR dotyczące poprawienia sytuacji na rynku pracy są już niewystarczające. Należałoby skoncentrować się na stworzeniu mechanizmu dla młodych, aby później nie wyjeżdżali za granicę, na zakładaniu spółdzielni socjalnych, produktach lokalnych - to by była wartość dodana w przedsiębiorczość. Pokazywanie dobrych praktyk w tym obszarze jest bardzo ważne.

Z deklaracji CORK wynika, że wzrost gospodarczy i zrównoważony rozwój nie muszą się wzajemnie wykluczać. Ale pytanie jest następujące: czy LGD mają na tyle siły, aby trzymać się systemu wartości, czy skupią się na rozdawaniu środków, bo jest na nie duże zapotrzebowanie i czy przy takim podejściu wartość dodana LEADERa będzie wystarczająca? Czy po 2020 roku LEADER będzie w stanie pokazać, że RLKS z tym kosztownym mechanizmem ma sens i powinien być dalej rozwijany, że warto dawać wybranym przedsiębiorcom w określonych kierunkach i są efekty, które można pokazać. Przyznał, że w poprzednim okresie programowania niezaplanowany efekt LEADER widać w turystyce, bo LGD stały się głównymi nośnikami turystyki wiejskiej. Gdyby udało się dodać do tego produkt lokalny, przedsiębiorczość społeczną, produkty bazujące na lokalnych zasobach to by wystarczyło. Z drugiej strony czy LGD jako samoistne twory przeżyją? W związku z tym, że wdrażanie LEADER jest na początkowym etapie zaproponował popracowanie w formie warsztatów

czy obozów kondycyjnych nad strategiami, żeby dopracować kryteria, aby przedsiębiorczość nie przeszła bez wpływu na środowisko lokalne. Celem przedsiębiorcy nie jest uzdrawianie społeczności lokalnej a zysk. Zadaniem LGD jest stawianie warunków przedsiębiorcom, aby wyciągnąć od nich dodatkowe wartości.

Przewodniczący GTL dodał, że w raporcie ETO wręcz wskazano, że w praktyce w wielu krajach system wdrażania LEADERa tak został zbudowany, że osiągnięcie wartości dodanej było nierealne. Jeżeli jesteśmy w stanie znaleźć wartość dodaną LGD w projektach prospołecznych, w partnerstwie to w działaniach związanych z przedsiębiorczością będzie to dużo trudniejsze.

Pani Bożena Pełdiak stwierdziła, że jeśli w projektach grantowych zaangażujemy społeczność lokalną, organizacje pozarządowe to okaże się, że mamy partycypacyjne społeczeństwo. Jako przykład podała wpływ Programu „Działaj lokalnie”.

Pani Justyna Durzyńska dodała, że, pomimo iż w kryteriach są punkty za elementy związane z innowacyjnością, to 50% kryteriów dotyczy kompletności dokumentacji z pozwoleniami na budowę, uczestnictwo w szkoleniach czyli zupełnie inne kryteria mogą decydować o wyborze projektu.

Pan Ryszard Kamiński podkreślił znaczenie GTL jako grupy do diagnozowania problemów na początku ich pojawienia się. Dodał, że warto wykorzystać środki KSOW na pokazywanie efektów LEADERa. Pytanie jak wyciągać to co najlepsze z realizowanych projektów, jak uczyć się sieciowania, jak pokazywać dobre praktyki, które poprawią wdrażanie strategii i pomogą eliminować nieuniknione wpadki związane z niedoprecyzowaniem kryteriów w LSR?

Pani Joanna Gierulska martwi się kryteriami opisanymi w LSR. Bez wartości dodanej na poziomie lokalnym nie będzie wartości dodanej na poziomie programu. Dobrze by było, aby konkretne projekty przedsiębiorców były inne w jednym regionie niż w drugim i dzięki temu pokazywałyby wartość dodaną lokalnego podejścia. Jest to o tyle istotne, że Komisja Europejska obecnie pracuje nad kolejnymi wytycznymi i spory nacisk będzie położony na nieobowiązkowy element ewaluacji, wartość dodaną LEADERa na poziomie programu, czyli udowodnienie, że metoda LEADER jest lepsza niż inne metody rozwoju obszarów wiejskich i rozwoju lokalnego.

Druga kwestia w LSR, którą poruszyła Pani Dyrektor dotyczy zdefiniowanie grup defaworyzowanych wśród których znaleźli się np. urzędnicy. Wydawało się, że analiza kategorii grupy będzie bardziej pogłębiona tym bardziej że jedyną grupą, która nie kwalifikuje się są mężczyźni w wieku 30-50 lat zamieszkujący obszary wiejskie. W kontekście trudności wyboru projektów przy tak określonych kryteriach zaproponowała przeanalizowanie tematu np. podczas konferencji LEADER planowanej przez MRiRW w grudniu br.

Ad. 9 W dziewiątym punkcie porządku obrad Pan Krzysztof Rodzik, Dyrektor Biura Pomocy Technicznej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przedstawił projektowane zmiany w rozporządzeniu o funkcjonowaniu Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Poinformował, że wejście w życie zmienianej Ustawy o rozwoju obszarów wiejskich jest planowane na przełomie roku i to determinuje wejście w życie rozporządzenie dot. funkcjonowania KSOW. Podziękował GTL za przesłanie propozycji kryteriów, które mogą być brane pod uwagę przy wyborze projektów w drodze konkursu. Poinformował, że zebrano blisko 100 propozycji i zapisy w rozporządzeniu ostatecznej wersji kryteriów będą jeszcze poddane konsultacjom społecznym najprawdopodobniej w listopadzie br. Zwrócił uwagę na potrzebę wspierania integracji lokalnych społeczności. Podkreślił, że środki KSOW, w szczególności będą przeznaczane na lokalne grupy działania i innowacje, bowiem do tych działań odnoszą się wskaźniki ewaluacji sieci, z których Instytucja Zarządzająca będzie się rozliczać przed Komisją Europejską. Wyjaśnił, że temu służy zapis w ustawie, iż Instytucja Zarządzająca może decydować ile i na jakie działania będą przeznaczane środki finansowe w konkursie. To narzędzie będzie służyło MRiRW do bardziej elastycznego działania i wspierania

odpowiednich działań w kontekście spełniania wymagań stawianych przed KSOW w rozporządzeniach UE. Zapowiedział, że dopiero po wejściu w życie rozporządzenia zostanie ogłoszony nowy konkurs na wybór projektów partnerskich na rok 2017, którego rozstrzygnięcie prawdopodobnie nastąpi w połowie przyszłego roku.

Przewodniczący GTL podziękował Panu Dyrektorowi za dotychczasową współpracę.

Ad. 10 W punkcie sprawy różne Pan Edward Trojanowski przedstawiciel Związku Stowarzyszeń „Partnerstwo Zalewu Szczecińskiego” zwrócił się z prośbą do MRiRW, aby na stronie internetowej wprowadzić pytania i odpowiedzi. Pani Joanna Gierulska poinformowała, że w kompetencji Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jest udzielanie odpowiedzi. Kolejne pytanie brzmiało: czy są plany dotyczące przyszłości zwiększenia puli środków na projekty współpracy z 2% na 5%? Pani Dyrektor wyjaśniła, że można aplikować o 5% na projekty współpracy pod warunkiem, że w strategii zostało to przewidziane, Jeżeli nie ma zapisów w strategii to można aplikować o 2% lub trzeba skorygować budżet LSR i wskaźniki na 5% i wtedy można aplikować. Pani Marzena Cieślak dodała, że ze względu na przegląd akredytacyjny wnioski na projekty współpracy będą gotowe w przeciągu 1-2 tygodni.

Pani Justyna Durzyńska zapytała o system informatyczny, który jeszcze nie jest dostępny dla LGD.

Pani Marzena Cieślak wyjaśniła, że firma informatyczna wybrana przez Agencję w pierwszej kolejności przygotowuje generatory wniosków, czyli formularze, które pomogą wnioskodawcom wypełniać wnioski. Równolegle trwają prace nad aktywnym pdf dla beneficjentów, którzy nie mają dostępu do internetu, aby również mogli skorzystać z ułatwień.

Jeśli chodzi o aplikacje wspierające weryfikacje limitów i obsługę wniosków to kolejne moduły będą przekazywane samorządom województw w kolejnych etapach. Niestety na obecnym etapie nie ma możliwości składania wniosków w formie elektronicznej tak jak to funkcjonuje w RPO. W celu wprowadzenia obowiązku składania wniosków jedynie w wersji elektronicznej potrzebna będzie zmiana rozporządzenia zobowiązująca wnioskodawców do ich składania w takiej formie. Firma, która jest wykonawcą ARiMR - opracowuje (zgodnie ze zgłoszonymi wymaganiami) system informatyczny. Nie ma ona uprawnień do korzystania ani z bazy danych ani nie ma prawa zarządzać danymi gromadzonymi na serwerze. Obecnie Beneficjent składa wniosek do LGD w formie papierowej i dołącza np. płytkę CD z wersją elektroniczną wniosku.

Pan Piotr Sadłocha przedstawiciel regionalnej sieci LGD woj. świętokrzyskiego, podsumowując swój udział w targach projektów współpracy, które odbyły się pod koniec sierpnia w Estonii, zgłosił propozycje zorganizowania podobnej imprezy przy Międzynarodowych Targach Turystyki Wiejskiej Agrotavel w Kielcach. Pomysł obejmowałby warsztaty dla LGD zarówno z Polski, które i tak uczestniczą w AGROTRAVEL, jak i LGD zagranicznych, co stworzyłoby okazję do bezpośredniego poszukiwania partnerów do współpracy. Zdaje sobie sprawę, że wiele LGD wpisało projekty współpracy w LSR, a teraz zastanawiają się jak znaleźć partnera. Pani Joanna Gierulska poinformowała, że projekt MRiRW przewiduje środki na działania związane z projektami współpracy i można byłoby je wykorzystać. Następnie spytała, czy można założyć, że organizujemy dodatkowe spotkanie, korzystając z infrastruktury i firmujemy AGROTRAVEL, ale finansujemy z innych źródeł? Kolejne pytania dotyczyły: jak warsztaty zorganizować technicznie i czy jest to model, którzy przysporzy większą ilość projektów współpracy? Ponadto zauważyła konieczność zatrudnienia tłumaczy podczas międzynarodowego spotkania.

Pani Mirosława Mochocka zwróciła uwagę na to, że coraz mniej LGD uczestniczy w AGROTRAVEL, gdzie przy okazji są organizowane warsztaty, konferencje, wizyty studyjne i jeżeli nie będzie wsparcia finansowego z KSOW, to nie będzie licznego udziału LGD. Ponadto większym problemem niż generator wniosków jest według Pani Mirosławy Mochockiej brak systemu

zarządzania limitami i dostęp LGD do zarządzania limitami. Jeśli nie zapewnimy tego systemu w czasie rzeczywistym to spodziewane są półroczne opóźnienia w uzyskiwaniu wskaźników.

Pani Marzena Cieślak potwierdziła, że jest to największe wyzwanie w kontekście rozwiązań systemowych. Agencja planuje popracować na roboczo z wybranymi samorządami nad mechanizmem zarządzania limitami zanim narzędzie zostanie szerzej udostępnione.

Pani Joanna Gierulska odnosząc się do planowanej konferencji LEADER w grudniu br. poprosiła, aby LGD zastanowiły się nad programem i zakresem tematycznym 8 warsztatów oraz wsparciem merytorycznym moderatorów. Pani Katarzyna Jórka poprosiła o przesłanie listy tematów emailem, co ułatwi wybór. Dyrektorka Gierulska jeszcze raz zapytała czy pomysł zorganizowania warsztatów projektów współpracy przy AGROTRAVEL jest dobry i jakie kraje należałoby zaprosić do udziału w spotkaniu.

Pani Bożena Peldiak przywołała opinie osób na temat AGROTRAVEL, że od jakiegoś czasu stały się one bardziej targami produktu lokalnego i jego sprzedaży, zaś dużo mniej mówi się tam o turystyce wiejskiej. Czy przy takich opiniach należałoby organizować warsztaty przy AGROTRAVEL, czy nie lepiej przy innej imprezie organizowanej w Polsce?

Pan Ryszard Kamiński zauważył, że to my chcemy przyciągnąć partnerów do Polski i my określamy program warsztatów, a AGROTRAVEL byłby tylko czymś, co uatrakcyjniłoby partnerom zagranicznym pobyt w kraju. Na koniec stwierdził, że nie wszystkie spotkania sieciujące osiągną zamierzony cel, ale my postaramy się aby warsztaty projektów współpracy udały się w Polsce.

Na zakończenie posiedzenia – w ramach wymiany dobrych praktyk - przewodniczący zaprezentował członkom GTL film dot. inauguracji wdrażania LSR na lata 2016-2023 przygotowany przez LGD Ziemia Bielska.

Podsumowując spotkanie i realizację harmonogramu prac GTL na rok 2016 przewodniczący zauważył, że GTL jest jak dotąd poważnie traktowana - ma to wyraz m.in. w projektach zmian dot. KSOW czy też w ramach paktu dla obszarów wiejskich. Dziękując członkom GTL za udział w posiedzeniu zaproponował, aby wnioski z konferencji LEADER były podstawą do przygotowania planu pracy GTL na kolejny rok 2017.

Załączniki;

1. Lista obecności
2. Uchwała nr 3 w sprawie zaopiniowania projektu zmiany Planu operacyjnego KSOW na lata 2016-2017 dla działania „Szkolenia i działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla Lokalnych Grup Działania, w tym zapewnienie pomocy technicznej w zakresie współpracy międzyterytorialnej i transnarodowej”.

Sporządziła: Agata Markuszewska